

Autorka: Małgorzata Kacprzykowska

SCENARIUSZ LEKCJI DO DZIAŁU: *Wprowadzenie do filozofii*

Temat (3): Dlaczego Grecy stworzyli filozofię?

Cele lekcji:

- wdrażanie do refleksji nad istotą ciągłości kultury śródziemnomorskiej,
- doskonalenie umiejętności odróżniania przednaukowego obrazu świata od naukowego,
- zapoznanie z przyczynami, które spowodowały powstanie filozofii w Grecji.

Normy wymagań

Uczeń:

- czyta tekst kultury,
- interpretuje teksty kultury, uwzględniając intencje nadawcy,
- wyszukuje informacje zawarte w tekstach kultury,
- buduje wypowiedzi poprawne pod względem językowym i stylistycznym,
- wartościuje uzasadniając stanowisko własne lub cudze.

Metody: analiza tekstu w oparciu o kartę pracy (ZAŁĄCZNIK 3), problematyzowanie, *circept* (koło analogii) – twórcze rozwiązywanie problemów.

Kluczowe pojęcia: kultura śródziemnomorska, przednaukowy obraz świata, naukowy obraz świata.

Materiały dydaktyczne: karta pracy (ZAŁĄCZNIK 3).

Czas trwania: 45 minut.

Przedmiot: historia, język polski, filozofia, etyka.

Przebieg lekcji:

1. SPRECYZOWANIE PROBLEMU WYJŚCIOWEGO

- a. Nauczyciel wraz z uczniami próbuje zdefiniować pojęcie *kultura śródziemnomorska*. Rozpoczyna on od pytania: Co łączy wszystkie kraje europejskie w jedną całość? Pytaniami pomocniczymi nauczyciel naprowadza uczniów na trzy fundamenty, które tworzą termin *kultura śródziemnomorska*. Wskazuje tym samym zasadność istnienia Unii Europejskiej zakorzenionej w tradycji basenu śródziemnomorskiego.
- b. Uczniowie zapisują:

FUNDAMENT KULTURY ŚRÓDZIEMNOMORSKIEJ TWORZĄ:

A) Filozofia grecka,

- B) Wiara w jednego Boga (judaizm),
- C) Prawo rzymskie.
- c. Termin *kultura śródziemnomorska* związany jest z filozofią, która powstała w Basenie Morza Śródziemnomorskiego, i która jako pierwsza z nauk stała się podstawą rozwoju myśli europejskiej.

2. ROZMOWA SONDUJĄCA

- a. Dalsze dociekania zmierzają do ustalenia skąd starożytni czerpali wiedzę o świecie, gdy nie było nauki. Nauczyciel pyta: Dlaczego według starożytnych Greków powstał świat? Jak ludzie zdobyli ogień?
- b. Dodatkowymi pytaniami naprowadza uczniów na pojęcie mitu. Prowadzący wskazuje, iż mit pomógł ówczesnemu człowiekowi zrozumieć i poznać świat. Uczniowie przywołują znane mity, interpretują ich symboliczne znaczenie. Na przykład: mit o Demeter i Korze symbolizuje zmienność pór roku oraz matczyną miłość do dziecka.

3. ĆWICZENIA WYJAŚNIAJĄCE

- a. Nauczyciel wprowadza pojęcia *przednaukowy obraz świata* (mitologia) i *naukowy obraz świata* (filozofia)
- b. Uczniowie w tabeli porównawczej zapisują elementy charakterystyczne dla mitologii i filozofii.

MITOLOGIA – religijna koncepcja poznawcza, w której świat powstał i istnieje dzięki bóstwom.

FILOZOFIA – rozumna koncepcja poznawcza, która opisuje świat wyłącznie za pomocą narzędzi wytworzonych przez rozum.

4. PROBLEM PRAKTYCZNY

Prowadzący rozdaje kartę pracy (ZAŁĄCZNIK 3), na podstawie której uczniowie ustalą przyczyny, które spowodowały powstanie filozofii w Grecji.

5. POWTÓRKA MATERIAŁU

Na koniec uczniowie tworzą *Circept* (koło analogii). Niech badanym obiektem będzie *filozofia*.

Ćwiczenie polega na okrążeniu obiektu (filozofia) analogiami oddającymi jego różne aspekty. Pozwala to na uzyskanie wglądu w antynomiczne i ukryte struktury obiektu. Uczniowie tworzą grupach 4-osobowych różnorodne analogie, porównują filozofię do innych rzeczy lub zjawisk.

Dysponując dużą liczbą rozmaitych analogii, nauczyciel wraz z uczestnikami przystępuje do ich porządkowania.

Ilustrując wnioski, przyjmujemy porządek kołowy – zaproponowany przez E. Nęckiego w *Treningu twórczości* – który układa analogie kółkiem w ten sposób, aby te, które oddają przeciwne cechy obiektu (np. filozofia zła, zbrodni – filozofia życia, szczęścia), znajdowały się naprzeciw siebie. Należy tak narysować na arkuszu diagram, aby mogły sąsiadować ze sobą tylko analogie zbliżone. Ostatnim etapem procedury może być nazwanie osi, na których leżą najważniejsze analogie, a więc osi poziomej i pionowej, a także obu osi ukośnych. Nazywając te osie, używamy abstrakcyjnych, dwubiegunowych wymiarów, np. ostry – miękki, naturalność – sztuczność, okazjonalność – codzienność.

W analogiach szukamy ukrytych cech badającego pojęcia. Klasyfikujemy nawet bardzo odległe skojarzenia związane z obiektem. Ciekawym eksperymentem myślowym będzie analiza przeciwieństw tkwiących w pojęciu *filozofia*, które przedstawiamy w ułożonej harmonijnie strukturze kołowej. *Circept* ma za zadanie pokazać jedność obiektu w jego przeciwieństwach.

Dlaczego Grecy stworzyli filozofię?

📖 Filozofia europejska narodziła się w Grecji ok. VII p.n.e., jako potrzeba poszukiwania czegoś stałego, trwałego w chaosie postrzeganych zmian. Była odpowiedzią na niewystarczalność mitologicznego opisu świata.

- Na pytanie: *Dlaczego to właśnie Grecy stworzyli filozofię?* Próbował odpowiedzieć Władysław Tatarkiewicz.

Filozofia starożytna Europy była filozofią grecką. Żaden inny naród w tym okresie nie wytworzył filozofii; żaden nawet nie współdziałał z Grekami (...) Rozkwit filozofii w Grecji nie była dziełem przypadku: ułatwiły go specjalne warunki tego kraju. Ziemia uboga, a przy tym morzem od innych krajów oddzielona, nie przyciągała cudzoziemców i długo chroniła od klęsk wojny; natomiast wywoływała kolonizację i czyniła, że Grecy obcowali z kulturą innych krajów; ustrój państwowy Grecji – duża ilość małych państw – sprzyjał wytwarzaniu się różnorodnych postaci kultury, a przy tym przez współzawodnictwo wzmaczał ambicje. Szczep grecki, bogato przez naturę obdarzony, wydawał w dziedzinie nauki talenty nie mniejsze niż w poezji, plastyce czy sztuce wojskowej. Właściwie greckim umysłem zainteresowanie otaczającym światem, większe niż zainteresowanie własną osobą, postawa śmiała a życzliwa wobec rzeczywistości, kultura plastyczna, żądza jasności, umiłowanie rzeczy konkretnych, a jednocześnie zdolność do abstrakcyjnego rozumowania – przyczyniły się do stworzenia filozofii greckiej.

WŁADYSŁAW TATARKIEWICZ (1886 – 1980)

- Wypisz przyczyny wewnętrzne i zewnętrzne, które przyczyniły się do tego, że to właśnie Grecy, a nie inne ludy, które przed nimi pojawiały się w kulturze europejskiej, stworzyli filozofię.

PRZYCZYNY WEWNĘTRZNE	PRZYCZYNY ZEWNĘTRZNE

--	--

GENERATOR MYŚLI HUMANISTYCZNEJ